

СУЧАСНЕ ПОНЯТТЯ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЙОГО СИСТЕМАТИЗАЦІЯ

Микулець В. Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

декан юридичного факультету

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука»

Війна, розв'язана росією проти України, триває з 20 лютого 2014 року, тобто з моменту захоплення Криму з його подальшою окупацією. Фаза широкомасштабної війни розпочалася 24 лютого 2022 року у день вторгнення рф в Україну, коли у державі було оголошено воєнний стан: Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Упродовж означених восьми років ми стали свідками докорінної зміни ставлення до воєнної проблематики в українському суспільстві, зокрема до такого феномену як-от військове законодавство. У період воєнного стану військове законодавство так чи інакше стало предметом цікавості практично усього суспільства. У представленому матеріалі пропонуємо деякі міркування щодо сучасного поняття військового законодавства та його систематизації.

Передусім відзначимо, що попри широке застосування поняття «законодавство», досі тривають наукові дискусії щодо його визначення як фундаментальної категорії загальної теорії права. На практиці це змушує дослідників у процесі розгляду особливостей певної галузі національного законодавства уточнювати зміст вказаного поняття. Не вдаючись у теоретизування з цього приводу, наголосимо, що у наших міркуваннях ми керуємося так званим широким підходом до поняття «законодавства», відповідно до якого ним охоплюються усі чинні нормативно-правові акти правової системи, акти державних органів і органів місцевого самоврядування. При цьому важливим моментом такого підходу є положення, що змістовні та формальні характеристики законодавства на практиці детерміновані цілями, що постали перед суб'єктами нормотворчої діяльності, а також від впливу політичного чинника [1, с. 14].

Станом на сьогодні академічним вважається визначення поняття «військове законодавство» як «системи правових актів, у яких закріплені норми, що регулюють відносини в галузі військового будівництва і діяльності Воєнної організації держави» [2]. При цьому військове будівництво трактується як систему економічних, соціально-політичних, правових, власне військових та інших заходів держави, що здійснюються в інтересах зміцнення обороноздатності. Своєю чергою, воєнна організація держави постає як охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади та військових формувань, утворених відповідно до Конституції і законів України, діяльність яких перебуває під демократичним контролем суспільства і, відповідно до Конституції та законів

України, безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Державно-правовою основою військового законодавства постають Конституція України та нормативно-правові акти (закони й підзаконні акти), що є результатом правотворчої діяльності Верховної Ради України та органів державної влади та військового управління у межах їхніх повноважень та компетенції.

Окремо відзначимо, що наведене визначення поняття «військове законодавство» корелює з широким підходом до поняття «законодавства» й, водночас, стосовно військової сфери й відповідних правовідносин дозволяє здійснити релевантне трактування елементного складу основних структурних компонентів, механізмів, форм правомірної поведінки процесу реалізації нормативних приписів військового законодавства України. До відповідного елементного складу входять:» суб'єкти правореалізації, нормативні приписи як об'єкти правореалізації, правові відносини, юридичні факти, акти реалізації прав та обов'язків, правова законність, правосвідомість, правова культура; а також додатково-факультативні – акти застосування нормативних приписів (індивідуальні приписи), інтерпретаційно-правові акти тлумачення (інтерпретаційні приписи)» [3, с. 219]. Означений елементний склад процесу реалізації нормативних приписів військового законодавства України заслуговує на спеціальну дослідницьку увагу, а також потребує акцентованої уваги під час вивчення дисципліни «Військове право», що останнім часом активно включається до освітніх програм підготовки майбутніх правників.

На практиці військове законодавство реалізується через правомірну поведінку військовослужбовців, практичну життєдіяльність Збройних сил України, при цьому воно є явищем динамічним, особливо в умовах воєнного стану, а тому орієнтоване на ефективне регулювання правовідносин, що виникають у військовій сфері з урахуванням практичних потреб й особливостей різних категорій військовослужбовців. З іншого боку, варто наголосити, що військове будівництво як система економічних, соціально-політичних, правових, власне військових та інших заходів держави очевидно виходить за межі суто військової сфери (зокрема, у питаннях мобілізаційної роботи) особливо у період воєнного стану, тому є підстави говорити, що проблематика військового законодавства надалі ставатиме лише актуальнішою і виходитиме за предметне поле зацікавленості лише фахівців з воєнного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суходубова І. В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення, засоби забезпечення: монографія. Харків: Право, 2016. 228 с.
2. Військове законодавство. *Encyclopedia of Modern Ukraine*. URL: <https://esu.com.ua/article-34472> (дата звернення: 25.08.2023).
3. Шульгін В. В. Реалізація військового законодавства України: теоретико-правові аспекти. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01. Київ, 2017. 285 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ»